

N:o 21.

Ank. till Riksd. kansli den 1 mars 1892, kl. 3 e. m.

*Utlåtande, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående
afsöndring af jord från häradshöfdingebostället 1 mantal
Vassmolösa n:o 5 i Kalmar län.*

(I. A.)

Med åberopande af bilagdt protokoll öfver justitiedepartementens ärenden för den 4 februari innevarande år har Kongl. Maj:t i en till Riksdagen aflåten, till statsutskottet remitterad proposition (n:o 29) föreslagit Riksdagen att medgifva *dels* att från häradshöfdingebostället ett mantal Vassmolösa n:o 5 måtte till Södra Møre härads tingshusbyggnadsskyldige invånare till plan för tingshus och bostad åt häradshöfdingen i häradet för alltid upplåtas ett af förste landtmätaren J. F. Schuwert under nästlidet år uppmätt och kartlagdt jordområde af 2 hektar 14 ar 3 kvadratmeter, att af de tingshusbyggnadsskyldige tillträdas den 14 mars 1893 under vilkor,

att de tingshusbyggnadsskyldige vid tillträdet af området i köpeskilling för detsamma erlade det belopp, hvartill värdet af 90 hektoliter spanmål, hälften råg och hälften korn, uppginge efter vid sagda tid gällande tioårigt medelmarkegångspris för Kalmar län;

att inom ett år från det området blefve af de tingshusbyggnadsskyldige tillträdt, desse skulle hafva ej mindre föranstaltat, att de å området nu befintliga byggnader, hvilka tillhörde kronan eller kunde komma att till följd af vederbörande synerätts beslut af kronan öfvertagas, blefve på de tingshusbyggnadsskyldiges bekostnad flyttade till den nya

tomtplats för hemmanet, som af synerätten utsåges, än äfven bekostat upptagande af brunn å denna tomtplats och anläggning af trädgård till den omfattning, som synerätten kunde finna skäligt föreskrifva;

att kostnaden för den laga syn, som borde hållas för meddelande af närmare bestämmelser rörande nyssnämnda åtgärder, skulle gäldas af de tingshusbyggnadsskyldige; samt

att de tingshusbyggnadsskyldige från tillträdet af det afsöndrade området för all framtid uppehölle stängsel omkring detsamma;

dels ock att köpeskillingen för området finge, på samma sätt som köpeskillingen för försålda mindre kronoegendomar, användas till inköp för kronans räkning af skogbärande eller till skogsbörd tjenlig mark.

Af förenämnda statsrådsprotokoll inhemtas, bland annat, att sedan häradshöfdingen i Södra Møre härads domsaga J. M. Lindgren under år 1890 afidit samt till följd deraf häradshöfdingebostället i domsagan, ett mantal Vassmolösa n:r 5, beläget i Ljungby socken, komme att med den 14 mars 1892 till statsverket indragas, häradets tingshusbyggnadsskyldige invånare vid sammanträde inför häradsrätten den 26 november 1890 beslutit, att, då häradet å boställets mark egde, jemte annan byggnad, tingshus och en större tvåvåningsbyggnad, som af domaren begagnats till bostad, åtgärder skulle vidtagas för förvärfvande af eganderätt till de tomter, å hvilka byggnaderna vore belägna, äfvensom till dels den trädgård, som funnes å boställets egor öster om tingshuset, och dels den plan jemte trädgård, som vore belägen norr om infartsvägen till boställets ladugårdar och gränsande i öster till allmänna landsvägen, i norr till Vassmolösa gästgifvaregårds egor och i vester till en linie, som tänktes dragen på lämpligt afstånd öster om nämnda ladugårdar, dock med skyldighet för häradet att tåla den inskränkning i nyttjanderätten till sagda plan, som kunde uppkomma genom begagnandet för statsverkets eller dess rättsinnehafvares räkning af de statsverket tillhöriga byggnader, som funnes å planen uppförda, hvilka byggnader emellertid häradsborna skulle ega att, om de så påfordrade, på häradets bekostnad till annan plats förflytta.

Efter det förste landtmätaren J. F. Schuwert förordnats att uppmäta och kartlägga det utmål i jord från ifrågavarande boställe, som erfordrades till tingshus och bostad åt domaren, samt att föreslå den afgäld, som därför borde utgå hade häradsbornas ombud, med öfverlemnande af instrumentet öfver denna förrättning jemte tillhörande karta, förmält, att häradsborna vore villige att underkasta sig de vilkor, som af kronoombudet vid förrättningen föreslagits.

Öfver denna ansökning hade utlåtanden infordrats dels från domänstyrelsen, som öfverlemnade yttranden från kronofogden i orten, t. f. domänintendenten i Kalmar län och Kongl. Maj:ts befallningshafvande i länet, och dels från kammarkollegium; och hade domänstyrelsen för sin del till en början meddelat, att sedan i vederbörlig ordning upprättadt förslag till ifrågavarande boställes utarrendering från den 14 mars 1892 till styrelsen inkommit och i sammanhang härmed väckts fråga, att, innan bostället för längre tid utarrenderades, en reglering skulle företagas emellan boställets och två i Vassmolösa by belägna indragna boställets afläggelse från gårdarne liggande egor, styrelsen för sådant ändamål uppdragit åt Kongl. Maj:ts befallningshafvande i länet att på de för kronan förmånligaste villkor, som kunde betingas, till den 14 mars 1895 åt brukare upplåta ifrågavarande boställe, med iakttagande dervid, att häradet förbehölls att till tingsplats och bostadslägenhet för domaren, fortfarande använda hvad nu af boställets mark för sådant ändamål begagnades, samt att emellertid Kongl. Maj:ts befallningshafvande vid insändande till domänstyrelsen af sitt yttrande öfver den nu ifrågavarande ansökningen tillkännagifvit, att Kongl. Maj:ts befallningshafvande hade för afsigt att uti det kontrakt, som med anledning af domänstyrelsens ofvanberörda uppdrag komme att upprättas angående boställets skötsel och vård under tre år från midfastan år 1892, inrymma skyldighet för arrendatorn att utan någon ersättning underkasta sig den inskränkning i dispositionsrätten till egendomen, som kunde blifva en följd af bifall till förevarande ansökning; och hade domänstyrelsen vidare anfört att, då af hvad t. f. domänintendenten i ärendet yttrat framginge, att det område, som i ansökningen åsyftades, kunde utan olägenhet för brukningen af bostället i öfrigt derifrån skiljas, domänstyrelsen, med hänsyn jemväl till det ändamål, hvartill marken vore afsedd, väl, i likhet med öfrige i ärendet hörda myndigheter, icke hade något att erinra deremot, att eganderätten till ifrågavarande område öfverlättes åt Södra Möre härads tingshusbyggnadsskyldige invånare, men att styrelsen ansåge sig ej kunna understödja deras alternativt framställda anhållan, att en sådan öfverlåtelse skulle ske utan ersättning, enär på grund af kongl. cirkuläret den 5 juni 1874 häradet ej vore berättigadt att af boställets mark disponera mera än de tomtplatser, hvarå häradets ifrågavarande byggnader voro belägna, jemte nödiga vägar, samt det område, hvartill häradsborna nu önskade förvärfva eganderätt, innefattade vida mera; i följd hvaraf och då, så vidt domänstyrelsen hade sig bekant, staten ej tillförene för ändamål af ifrågavarande beskaffenhet afhändt sig mark, utan att godtgörelse därför lem-

nats, sådan äfven i förevarande fall torde böra till statsverket erläggas; att styrelsen icke hade något att anmärka mot den lösen för marken, häradsborna i denna händelse erbjudit med tjugu gånger den föreslagna afgäldens belopp; att den sålunda bestämda lösen, 90 hektoliter spanmål, hälften råg och hälften korn, hvars värde, beräknadt efter medelmarkegångspriset i länet för åren 1881—1890, utgjorde 692 kronor 10 öre, syntes böra vid tillträdet af marken gäldas med penningar, motsvarande spanmålets värde efter då gällande tioårigt medelmarkegångspris för länet; att styrelsen ansåge tiden för markens tillträdande lämpligen kunna sättas till den 14 mars 1893; att i öfrigt styrelsen ansåge vid upplåtelsen böra fästas de af Kongl. Maj:ts befallningshafvande föreslagna villkor, med tillägg, att husflyttningar, upptagandet af brunn och trädgårdsanläggningen skulle vara verkställda inom ett år från tillträdet och att häradsborna skulle vidkännas kostnaden för den laga syn, som enligt Kongl. Maj:ts befallningshafvandes förslag borde hållas för meddelande af närmare bestämmelser rörande nämnda åtgärder; samt att styrelsen slutligen hemställde, att den köpeskilling, som för marken erlades, finge, på samma sätt som köpeskillingar för försålda mindre kronoegendomar, användas till inköp af skogbärande eller till skogsbörd tjenlig mark.

Då utskottet icke haft något att erinra emot hvad Kongl. Maj:t uti ifrågavarande hänseende föreslagit, får utskottet hemställa,

att Kongl. Maj:ts omförmälda proposition må af Riksdagen bifallas.

Stockholm den 1 mars 1892.

På statsutskottets vägnar:

GUSTAF SPARRE.

Herrar Friherre *A. R. von Kræmer* och *O. Jonsson* hafva begärt få antecknadt, att de icke inom utskottet deltagit i förestående ärendes behandling.
